

Beräkningsfaktorer i pensionssystemet

Dokumentation

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Beräkningsfaktorer i pensionssystemet	1
Inledning.....	5
1 Delningstal i inkomstpensionen	6
Kort beskrivning.....	6
Viktiga dokument	6
Lagtextshänvisning	6
Prophänvisning/formelsamling	6
Förklaring av formeln.....	7
Beräkning av delningstal för inkomstpension.....	8
2 Delningstal i premiepensionen.....	10
Användning av delningstal.....	10
Formel för delningstal för försäkringar utan efterlevandeskydd	10
För försäkringar med efterlevandeskydd	10
3 Ekonomiska delningstal i inkomstpensionen	12
Kort beskrivning.....	12
Förklaring av formeln.....	12
4a, 4b Prognosdelningstal i inkomst- och premiepensionen	13
5 Arvsvinstfaktorer i inkomstpensionen	14
Kort beskrivning.....	14
Viktiga dokument	14
Förklaring av formeln.....	15
7 Makehampparametrar i premiepensionen	17
Olika typer av grunder.....	17
Makehams formel.....	17
Delningstal	17
Formel för arvsvinst	17
8 Förskottsränta i premiepensionen	19
Om förskottsräntan i premiepensionen	19
9 Återbäringsränta i premiepensionens traditionella försäkring	20
Om återbäringsräntan i premiepensionen	20
10 Administrationsfaktor i inkomstpensionen	21
Bakgrund.....	21
Beskrivning.....	21
11 Administrationsavgift i premiepensionen	23
21, 24, 26, 30 Inkomstindex, inkomstbasbelopp, balansindex fastställda värden och prognoser	24
Kort beskrivning.....	24
Viktiga dokument	24
Inkomstindex.....	24

Balanstalet	25
Balansindex.....	25
Prognoser	25
34 Tak och tröskel	26
Kort beskrivning.....	26
Viktiga dokument	26
35 Avgiftssatsen för allmän pensionsavgift fr.o.m. 1999	28
Kort beskrivning.....	28
Viktiga dokument	28
36a Avgiftssatserna för arbetsgivaravgifter fr.o.m. 1999	29
Kort beskrivning.....	29
Viktiga dokument	29
36b Avgiftssatser för egenavgifter från och med 1999	32
Kort beskrivning.....	32
Viktiga dokument	32
37a Preliminär fördelning av ålderspensionsavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) ..	34
Kort beskrivning.....	34
Viktiga dokument	34
37b Preliminär fördelning av den statliga ålderspensionsavgiften	36
Kort beskrivning.....	36
Viktiga dokument	36
38a Omföringsbelopp avseende ålderspensionsavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift)	38
.....	
Kort beskrivning.....	38
Viktiga dokument	38
38b Omföringsbelopp avseende den statliga ålderspensionsavgiften	40
Kort beskrivning.....	40
Viktiga dokument	40
39a Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter 1988 - 1998.....	42
Kort beskrivning.....	42
Viktiga dokument	42
39b Avgiftssatser för egenavgifter 1988 – 1998	44
Kort beskrivning.....	44
Viktiga dokument	44
47 AP-fonderna marknadsvärde	46
Kort beskrivning.....	46
Viktiga dokument	46
54 ränta i den tillfälliga förvaltningen	48
Kort beskrivning.....	48
Viktiga dokument	48
Beräkning av TF-räntan.....	48

Summa förvaltrade och inbetalda medel.....	48
Beräkning av TF-ränta.....	49
Nya pensionssparare	49
57 Avkastningsränta i premiepensionens traditionella försäkring	51
58-63 Åldersgränser i pensionssystemet	52
Om data.....	52
Kalenderår vs födelseår	53
Information utöver åldersgränserna.....	53

Inledning

Det här dokumentet är en beskrivning av de beräkningsfaktorer som Pensionsmyndigheten publicerar under benämningen *beräkningsfaktorer i pensionssystemet*.

1 Delningstal i inkomstpensionen

Kort beskrivning

Ålderspension i form av inkomstpension beräknas med hjälp av delningstal.

Delningstal fastställs årligen för de födelseår som fyller 62 respektive 66 år det året för vilket delningstal beräknas (år t). Åldern höjs successivt eftersom lägsta uttagsåldern höjs, se proposition 2018/19:133.

För de som fyller 62 år t beräknas preliminära delningstal.

För individer som fyller 66 år under år t beräknas definitiva delningstal.

Beräkningen grundas på livslängdstabeller enligt officiell statistik, SCB:s livslängdstabell för män plus kvinnor perioden t-5 – t-1 (senaste kända femårsperioden).

Innan delningstalen fastställs i slutet av oktober respektive beräkningsår används dessa för pensionsavdelningens beräkningar av pensionsprognoser för de inblandade årskullarna.

Höjningen av pensionsåldern från år 2020 har påverkan på åldrarna, se Prop. 2018/19:133.

Viktiga dokument

Enligt 8 § förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Pensionsmyndigheten för varje år beräkna och fastställa delningstal.

Lagtextshänvisning

- Socialförsäkringsbalken 62 kap. 34–36 §§.

Prophänvisning/formelsamling

- Prop. 1997/98:151 sid 386 formel för beräkning av delningstal (obs tryckfel: faktor 12 istället för 2)
- Prop. 2018/19:133 En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv

Förklaring av formeln

För att få ett årligt pensionsbelopp divideras pensionsbehållningen med ett delningstal vid pensioneringstillfället. Antalet månadsutbetalningar för varje år från pensioneringstillfället och framåt ska diskonteras med en årsränta på 1,6 % (normen) för den tid som skiljer mellan pensioneringstillfället och månaden för utbetalningen. Åldrarna nedan förskjuts uppåt för varje år i takt med åldershöjningarna.

$$D_n = \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-n)} (1,016)^{-X/12}$$

D_n = Delningstal för ålder n .

L_k = Antalet kvarlevande i åldersgruppen n enligt SCB:s livslängdstabeller

X = Antal månader (0-11)

n = Ålder (61-80) när man går i pension

k = $n, n+1, n+2, \dots$

$k-n$ = Antal år som pensionär

$$\begin{aligned} D_n &= \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-n)} (1,016)^{-X/12} = \\ &= \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} \left[L_k \sum_{x=0}^{11} (1,016)^{-x/12} + \frac{L_{k+1} - L_k}{12} \sum_{x=0}^{11} x \cdot (1,016)^{-x/12} \right] = \\ &= \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} \left[\sum_{x=0}^{11} L_k \cdot (1,016)^{-x/12} + \sum_{x=0}^{11} \frac{L_{k+1} - L_k}{12} \cdot x \cdot (1,016)^{-x/12} \right] = \\ &= \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} \frac{1}{(1,016)^{(k-n)}} \left[\sum_{x=0}^{11} \frac{L_k}{(1,016)^{x/12}} + \sum_{x=0}^{11} \frac{L_{k+1} - L_k}{12} \cdot \frac{x}{(1,016)^{x/12}} \right] = \\ &= \frac{1}{12L_n} \left[\left(\sum_{k=n}^{\infty} \frac{L_k}{(1,016)^{(k-n)}} \cdot \sum_{x=0}^{11} \frac{1}{(1,016)^{x/12}} \right) + \left(\sum_{k=n}^{\infty} \frac{L_{k+1} - L_k}{12} \cdot \sum_{x=0}^{11} \frac{x}{(1,016)^{x/12}} \right) \right] = D_n \end{aligned}$$

I den första av de två ovanstående inre parenteserna beräknas hur varje enskild månadsutbetalning ska diskonteras med hänsyn av normen (1,6 %) för varje år k från n till *oändligheten*. På grund av att individer avlider kontinuerligt under året

måste de utbetalningar som inte kommer att äga rum på grund av dödsfall tas bort från beräkningen. Detta görs i den andra inre parentesen som använder ett antagande om att de individer som avlider under år k gör det likformigt fördelat över året. Parentesen blir alltid negativ eftersom $L(k+1)$ alltid är *mindre* än $L(k)$. Summan av dessa två inre parenteser blir antalet månadsutbetalningar att betala ut diskonterade med normen för tiden mellan pensioneringstillfället och utbetalningstillfället.

Sist divideras summan av månadsutbetalningarna med antalet kvarlevande i kohorten multiplicerat med tolv. Kvoten blir delningstalet, vilket kan ses som den genomsnittliga återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället.

Beräkning av delningstal för inkomstpension

$$D_n = \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} \left[L_k \sum_{x=0}^{11} (1,016)^{-x/12} + \frac{L_{k+1} - L_k}{12} \sum_{x=0}^{11} x(1,016)^{-x/12} \right]$$

där L_k är andel kvarlevande enligt SCB:s livslängdstabeller

Förenkling av formeln:

De båda inre summorna över x beräknas separat, betecknas A respektive B .

$$A = \sum_{x=0}^{11} (1,016)^{-x/12} \quad B = \sum_{x=0}^{11} x(1,016)^{-x/12}$$

Detta ger

$$\begin{aligned} D_n &= \frac{1}{12L_n} \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} \left[\left(A - \frac{B}{12} \right) L_k + \frac{B}{12} L_{k+1} \right] \\ &= \frac{1}{12L_n} \left[\left(A - \frac{B}{12} \right) \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_k + \left(\frac{B}{12} \right) \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_{k+1} \right] \\ &= \frac{1}{12L_n} \left[\left(A - \frac{B}{12} \right) S_1 + \left(\frac{B}{12} \right) S_2 \right] \end{aligned}$$

där S_1 och S_2 betecknar summorna över k . Dessa kan uttryckas på följande sätt:

$$S_1 = \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_k = L_n + \sum_{k=n+1}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_k = L_n + S$$

$$S_2 = \sum_{k=n}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_{k+1} = \sum_{k=n+1}^{\infty} (1,016)^{-(k-n-1)} L_k = 1,016 \cdot S$$

där S betecknar summan

$$S = \sum_{k=n+1}^{\infty} (1,016)^{-(k-n)} L_k = \sum_{j=1}^{\infty} \frac{L_{n+j}}{1,016^j}$$

Härur fås

$$D_n = \frac{1}{12L_n} \left[(A - B/12)(L_n + S) + 1,016 \cdot (B/12)S \right] = \frac{A - B/12}{12} + \frac{A + 0,016 \cdot B/12}{12} (S / L_n)$$

A och B kan lätt beräknas. Med dess värden insatta fås

$$D_n = 0,539050 + 1,000021 \cdot (S / L_n)$$

2 Delningstal i premiepensionen

Ålderspension i form av premiepension beräknas med hjälp av delningstal. Beräkningen varierar med åldern på den försäkrade och grundas på ett dödlighetsantagande och en förskottsränta. Beräkningen för försäkringar med efterlevandeskydd utgår både från åldern på den förstförsäkrade och medförsäkrade. Dödlighetsantagandet baseras på SCB:s senaste dödlighetsprognos tillsammans med Pensionsmyndighetens egna data och uttrycks i form av makehams formel. Förskottsräntan är ett antagande som utgör en skattning på framtida real kapitalavkastning.

Användning av delningstal

Delningstalet används för att räkna ut det månatliga pensionsbeloppet enligt formeln:

$$\text{Pensionsbelopp} = \text{kontobehållning} / (\text{delningstal} \cdot 12)$$

Formel för delningstal för försäkringar utan efterlevandeskydd

Formeln för delningstalet a_x vid åldern x år är

$$a_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \cdot \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

där $l(x)$ är överlevnadsfunktionen

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

och $\mu(x)$ är dödlighetsfunktionen

$$\mu(x) = \begin{cases} a + b \cdot e^{c \cdot x}, & \text{då } x < w \\ \mu(w) + k \cdot x, & \text{då } x > w \end{cases}$$

För försäkringar med efterlevandeskydd

Formeln för delningstalet $a_{x,y}$ är

$$a_{x,y} = \frac{N(x)}{D(x)} + \frac{N(y)}{D(y)} - \frac{N(x,y)}{D(x,y)}$$

där x är ålder på den förstförsäkrade och y är ålder på den medförsäkrade och

$$D(x) = l(x)e^{-\delta x} \quad (\delta \text{ är ränteintensiteten})$$

$$D(y) = l(y)e^{-\delta y}$$

$$D(x, y) = l(x)e^{-\delta x/2} l(y)e^{-\delta y/2}$$

$$N(x) = \int_x^{\infty} D(t) dt$$

$$N(y) = \int_y^{\infty} D(t) dt$$

$$N(x, y) = \int_0^{\infty} D(x+t, y+t) dt .$$

3 Ekonomiska delningstal i inkomstpensionen

Kort beskrivning

Ekonomiska delningstal beräknas varje år för varje åldersklass från 61-åringar och äldre. Enheten är år. Det ekonomiska delningstalet beskriver ungefär hur länge i genomsnitt som pensionssystemet kommer att betala ut pensioner till varje årsklass. Detta delningstal skiljer sig från det s.k. demografiska delningstalet som i stället beskriver hur länge en nybliven pensionär i genomsnitt kommer att leva.

De ekonomiska delningstalen tas fram och används av Pensionsmyndigheten för att beräkna pensionsskulden till pensionärerna, vilken ingår i årsredovisningen.

Förklaring av formeln

De ekonomiska delningstalet $De_i(t)$ beräknas enligt följande:

$$De_i(t) = \frac{\sum_{j=i}^{R(t)} \frac{1}{2} \cdot (L_j^*(t) + L_{j+1}^*(t)) \cdot 1,016^{i-j-1}}{L_i^*(t)}, \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \text{ där } L_{R(t)+1}^* = 0$$

$$L_i^*(t) = L_{i-1}^*(t) \cdot he_i(t) \text{ och } L_{60}^*(t) = 1$$

$$he_i(t) = \frac{U_i(t)}{U_i(t) + Ud_i(t) + 2 \cdot Ud_i^*(t)}$$

$R(t)$ = Den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$U_i(t)$ = Summan av pensionsutbetalningar i december för år t till åldersgrupp i

$Ud_i(t)$ = Summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension utbetald i december år $t-1$ men inte i december år t på grund av dödsfall

$Ud_i^*(t)$ = Summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension beviljad under år t och som inte fick pension utbetald i december år t på grund av dödsfall

$L_i^*(t)$ = Andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

$he_i(t)$ = Pensionsutbetalningarnas utveckling på grund av dödsfall år t , åldersgrupp i

4a, 4b Prognosdelningstal i inkomst- och premiepensionen

I beräkningsfaktor (1) lagras fastställda delningstal i inkomstpensionen och i beräkningsfaktor (2) lagras delningstal i premiepensionen. I beräkningsfaktor 4a lagras prognoser av beräkningsfaktor (1) och i beräkningsfaktor 4a lagras prognoser av beräkningsfaktor (2).

5 Arvsvinstfaktorer i inkomstpensionen

Kort beskrivning

Den försäkrade ska tilldelas arvsvinster under det förvärvsaktiva livet. Arvsvinster är avlidna personers pensionsbehållningar. Arvsvinsterna fördelas proportionellt till kvarlevande genom arvsvinstfaktorer. Beräkning av arvsvinstfaktorer sker årligen.

För personer som avlider 62 år eller yngre sker beräkningen av arvsvinstfaktorer utifrån faktiska pensionsbehållningar. Åldern höjs successivt eftersom lägsta uttagsåldern höjs, se proposition 2018/19:133. Analysavdelningen är ansvarig för beräkningen. Fördelningen av arvsvinster görs året efter dödsfallsåret.

För personer 62 år eller äldre sker beräkningen av arvsvinstfaktorer enligt statistiskt material. Beräkningen sker genom att förhållandet mellan det uppskattade antalet personer som avlidit under året och det uppskattade antalet kvarlevande i samma ålder beräknas. Statistik för livslängdstabell för en femårsperiod används från SCB.

Höjningen av pensionsåldern från år 2020 har påverkan på åldrarna, se Prop. 2018/19:133.

Viktiga dokument

- Vägledning 2010:1 Ålderspension för personer födda 1938 eller senare, Del 1, Att tjäna in pension. Pensionsmyndigheten Sid. 78-83.
- Regeringens proposition 1997/98:151, Inkomstgrundad ålderspension, mm, Del 1. Sid. 365-372.
- Socialförsäkringsbalken 62 kap. 9–17 §§
- Prop. 2018/19:133 En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv

Pensionsbehållningar för inkomstpension ska räknas om med arvsvinstfaktorer i slutet av året. Arvsvinstfaktorer beräknas på två olika sätt beroende på den avlidnes ålder.

För personer som avlidit före det år de skulle ha fyllt 62 år beräknas arvsvinstfaktorn utifrån faktiskt registrerade pensionsbehållningar enligt Pensionsmyndighetens register. Omräkning med dessa faktorer görs året efter dödsfallsåret.

För personer som avlidit det år de skulle ha fyllt 62 år eller mer grundas beräkningen av arvsvinstfaktorn på livslängdstabeller för män och kvinnor enligt officiell statistik. Omräkning med sådana arvsvinstfaktorer görs i slutet av dödsfallsåret.

Orsaken till att arvsvinstfaktorerna beräknas på olika sätt för yngre respektive äldre förvärvsaktiva är att pensionen tas ut från 63 års ålder. Därmed lämpar sig inte metoden med fördelning av faktiska pensionsbehållningar för de äldre. Istället beräknas arvsvinsternas storlek med motsvarande livslängdstabeller som används för delningstalets beräkning.

Eftersläpningen i arvsvinstfördelningen för yngre åldersgrupper medför att två arvsvinstfördelningar ska göras för dem som fyllde 62 år under 2024. För personer med födelseår 1962 ska därför två arvsvinstfaktorer fastställas för år 2024.

Förklaring av formeln

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension. Åldrarna nedan förskjuts uppåt för varje år i takt med åldershöjningarna.

$$\text{Arvsvinstfaktori}(t) = 1 + \frac{\sum_{j=2}^{17} PBd_{j-1}}{\sum_{j=2}^{17} PB_{j-1}}$$

för $i = 2, 3, \dots, 17$

$$\text{Arvsvinstfaktori}(t) = 1 + \frac{PBd_{i-1}(t-1)}{PB_{i-1}(t-1)}$$

för $i = 18, 19, \dots, \text{å}-1$

$$\text{Arvsvinstfaktori}(t) = \frac{(L_{i-1}(t) + L_i(t))}{(L_i(t) + L_{i+1}(t))}$$

för $i = \text{å}-1, \text{å}, \dots$

där

i = ålder vid utgången av år t

$PBd_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för avlidna år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$

$PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för kvarlevande år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$

$L_i(t)$ = antal kvarlevande personer år t i åldersgruppen i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik under femårsperioden närmast före det år den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre.

å = lägsta uttagsålder för allmän pension, se åldrar i Prop. 2018/19:133
En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv.

Arvsvinstfaktorer för personer 62 år eller yngre beräknas som summan av pensionsbehållningar för avlidna dividerat med summan av pensionsbehållningar för kvarlevande i samma åldersgrupp. För gruppen 2–17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs arvsvinstfördelningen till personer 62 år eller yngre med ett års eftersläpning. För äldre personer beräknas arvsvinstfaktorerna utifrån livslängdsstatistik från SCB. Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas underförstått i delningstalet genom omfördelningen från dem som lever kortare än genomsnittet till dem som lever längre. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvärvsaktiva och pensionerade inom samma födelseår byts fördelningsmetoden från och med 62 års ålder. Genom att metodväxlingen sker när individen fyller 62 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster avseende året före pensionsuttaget för personer som tar ut pension från 63 år. Under det år en försäkrad fyller 62 år får hon eller han dubbla arvsvinster med anledning av de olika tillvägagångssätten.

7 Makehamparametrar i premiepensionen

Dödlighetsantaganden i premiepensionen baseras på SCB:s senaste dödlighetsprognos samt Pensionsmyndighetens egna data och uttrycks i makehams formel. Dessa antaganden används vid uträkning av pensionsbelopp, garanterat belopp vid traditionell försäkring, avsättning för garanterat belopp i myndighetens balansräkning samt då arvsvinster tilldelas till premiepensionskontona.

Olika typer av grunder

I premiepensionen används 5 stycken olika grunder:

Prognosgrunder – används för att räkna ut pensionsbelopp att utbetala

Premiegrunder – används för att räkna ut garanterat belopp i traditionell försäkring

Återköpsgrunder – används vid omräkning av garanterat belopp

Återbäringsgrunder – används för att dela ut arvsvinst på kontot

Premiereservgrunder – används för att räkna ut livavsättning i balansräkningen för den traditionella försäkringen

Makehams formel

$$\mu(x) = \begin{cases} a + b \cdot e^{c \cdot x}, & \text{då } x < w \\ \mu(w) + k \cdot x, & \text{då } x > w \end{cases}$$

Vilket används för att göra en s.k. överlevnadsfunktion:

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

Delningstal

Se beräkningsfaktor (2), delningstal i premiepensionen

Formel för arvsvinst

För ett konto utan efterlevandeskydd är formeln för hur mycket arvsvinst som ska tilldelas för en månad med start t_0 och slut t_1

Arvsvinst = arvsvinstfaktor(t_0 , t_1) * (kontobehållningen vid tiden t_1)

$$arvsvinstfaktor(x) = \frac{l(t_0)}{l(t)}$$

x är åldern vid början på månaden t.

8 Förskottsränta i premiepensionen

Ålderspension i form av premiepension beräknas med hjälp av delningstal.

Beräkningen grundas på ett dödlighetsantagande och en förskottsränta.

Förskottsräntan är ett antagande som utgör en skattning på framtida real kapitalavkastning. En högre förskottsränta gör att delningstalet blir lägre och att det första pensionsbeloppet blir större vilket kan ses som att man får framtida avkastning i förskott.

Om förskottsräntan i premiepensionen

I premiepensionen är förskottsräntan ett antagande om framtida avkastning som används i beräkningen av delningstalet. Förskottsräntan är sedan år 2017 1,75 procent både i fond och i trad, med ett avdrag på 0,1 % för framtida förväntade premiepensionsavgifter. En högre förskottsränta gör att delningstalet blir lägre och att det första pensionsbeloppet blir större vilket kan ses som att man får framtida avkastning i förskott.

9 Återbäringsränta i premiepensionens traditionella försäkring

Återbäringsräntan tillämpades i traditionell försäkring fram till och med april 2023. Därefter tillämpas s.k. avkastningsränta istället, se beräkningsfaktor 57

Om återbäringsräntan i premiepensionen

När man börjar ta ut sin premiepension kan man välja att ligga kvar i fondförsäkring eller att gå över till traditionell försäkring. Ett val av traditionell försäkring innebär bland annat att man överlåter förvaltningen av premiepensionskapitalet till Pensionsmyndigheten via Kammarkollegiet, istället för att välja fonder själv. Om man gjort det valet är återbäringsräntan den avkastning man får på sitt premiepensionskonto. Denna återbäringsränta är samma för alla som har traditionell försäkring och kan ändras, vanligen inte oftare än en gång i månaden. Återbäringsräntan verkar som en dämpning av upp och nedgångar i tillgångarna och gör så att kontot fylls på i en jämnare takt än vad motsvarande tillgångsportfölj avkastar. Pensionsmyndigheten beslutar om återbäringsräntans nivå främst utifrån den s.k. kollektiva konsolideringen. Den kollektiva konsolideringen är ett mått på hur mycket av de totala tillgångarnas värde i den traditionella försäkringen som för tillfället är fördelade på premiepensionens konton för de som har traditionell försäkring.

10 Administrationsfaktor i inkomstpensionen

Bakgrund

Inom ålderspensionssystemet ska pensionsbehållningarna minskas med kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension. Minskningen görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor. Enligt 7 § förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska PM för varje år beräkna och fastställa förvaltningskostnadsfaktorn enligt 62 kap. 22–26 §§ i socialförsäkringsbalken.

Förvaltningskostnadsfaktorn ska grundas på förhållandet mellan kostnaderna för förvaltningen och summan av pensionsbehållningarna. Faktorn för varje år avser budgeterade kostnader för det året och en justering avseende förvaltningskostnadsavdraget året innan. Justeringsbeloppet ska motsvara skillnaden mellan de faktiska förvaltningskostnaderna för året innan och det belopp varmed pensionsbehållningarna minskades samma år. Faktorn ska avse en viss procent av förvaltningskostnaderna.

Se

- Socialförsäkringsbalken 62 kap. 22–26 §§
- Regeringens proposition 1997/98:151, Inkomstgrundad ålderspension, mm, Del 1. Sid. 373-377.
- Vägledning 2010:1 Ålderspension för personer födda 1938 eller senare, Del 1, Att tjäna in pension. Pensionsmyndigheten. Sid. 86

Beskrivning

Inom ålderspensionssystemet ska pensionsbehållningarna minskas med kostnaderna för förvaltningen av försäkringen för inkomstpension och tilläggspension. Minskningen görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor.

Förvaltningskostnadsfaktorn ska grundas på förhållandet mellan kostnaderna för förvaltningen och summan av pensionsbehållningarna. Faktorn för 2024 avser budgeterade kostnader för år 2024 och en justering avseende förvaltningskostnadsavdraget år 2023.

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärvsaktivas pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor vid en årlig omräkning.

$$\text{Förvaltningskostnadsfaktor}(t) = 1 - \left[\frac{(B(t) \times A(t) + J(t-1))}{PB(t-1)} \right]$$

där

$B(t)$ = budgeterade administrationskostnader år t

$A(t)$ = andel som belastar pensionsbehållningarna år t

$J(t-1)$ = Justeringsbelopp, uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna år $t-1$, baserat på kostnadsutfall år $t-1$ och justeringsbeloppet år $t-2$ samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna år $t-1$.

$PB(t-1)$ = summan av pensionsbehållningar år $t-1$

Förvaltningskostnadsfaktorn beräknas utifrån en viss andel, A , av de budgeterade kostnaderna för år t . Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna mindre än 100 procent (se not 11). Därtill sker en justering avseende administrationskostnaden år $t-1$. Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna, baserat på kostnadsutfall och justeringsbeloppet året före samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningar. Skillnaden mellan de totala administrationskostnaderna och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

11 Administrationsavgift i premiepensionen

I socialförsäkringsbalken 64 kapitlet 37-39 § står att Pensionsmyndigheten ska ta ut en administrationsavgift från spararnas behållning för att täcka kostnader för skötseln av premiepensionssystemet.

Avgiften tas vanligen ut i maj varje år som en procentuell andel av det kapital pensionären eller spararen hade i slutet av januari till mars månad men som mest ett maxbelopp. Procentsatsen och maxbeloppet som tas ut varierar från år till år. Den avgift som tas ut och ska sammanlagt uppgå till det belopp som beslutats av regeringen.

21, 24, 26, 30 Inkomstindex, inkomstbasbelopp, balansindex fastställda värden och prognoser

Kort beskrivning

Inkomstindex för år t är en prognos för den genomsnittliga löneökningen eller mer korrekt: förändringen i genomsnittlig otakad pensionsgrundande inkomst mellan år $t-1$ och $t-2$. Indexet används sedan till att förränta pensionsbehållningarna vid påföljande årsskifte (inkomstindex år t används vid årsberäkningen inför år t) samt för att beräkna följsamhetsindexeringen som värdeförändrar utgående pensioner (också det inför år t). Balansindex påverkas av balanstalet och inkomstindex. Det gäller när balanseringen är aktiverad, annars är balansindex lika med inkomstindex.

Viktiga dokument

Vägledning 2010:1 Ålderspension för personer födda 1938 eller senare, Del 1, Att tjäna in pension. Pensionsmyndigheten. Sid. 90.

- Regeringens proposition 1997/98:151, Inkomstgrundad ålderspension, mm, Del 1. Sid. 345 – 364
- Beräkningsreglerna för inkomstindex förändrades i regeringens proposition 2014/15:125 En jämnare och mer aktuell utveckling av inkomstpensionerna
- 58 kap. 10–28 § i socialförsäkringsbalken

Om prognoser för inkomstindex och balansindex.

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/arsredovisningar/anslagsbelastning-och-prognos>

Inkomstindex

Förändringen i indextalet påverkas av prognosen för den genomsnittliga reala inkomstförändringen (otakad pensionsgrundande inkomst).

Balanstalet

Balanstalet beräknas som kvoten mellan systemets tillgångar och pensionsskulden två år före det år balanstalet avser.

Balansindex

Alla inkomstpensioner och tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används balansindex i stället för inkomstindex för vissa beräkningar. För att beräkna balansindex multipliceras det fastställda balansindex för föregående år med kvoten av inkomstindex efter årsskiftet och inkomstindex före årsskiftet och därefter med det balanstal som ska gälla efter årsskiftet.

Prognoser

I regleringsbrevet står det att Pensionsmyndigheten ska göra prognoser fem gånger per år. Syftet med prognoserna är att främst beräkna och föreslå anslagsbelopp (budgetunderlaget) för de olika förmånerna. Anslagsbeloppet är de medel som regeringen ger myndigheten rätt att disponera över. Prognoserna används därmed också till att konstatera om Pensionsmyndigheten behöver begära mer pengar, s.k. tilläggsanslag, eller om vi behöver begära utökad anslagskredit (oktoberprognosen). För att prognostisera utgifterna för de olika förmånerna behöver prognoser för inkomstindex och balansindex göras eftersom de påverkar utgifternas storlek.

Prognoserna är underlag till regeringskansliets och ESV:s beräkningar om statens utgiftstak. Pensionsmyndighetens förmåner utgör knappt 30 procent av utgifterna under utgiftstaket. Vidare är prognoserna underlag till olika uppföljningar och prognoser på regeringskansliet, ESV, Konjunkturinstitutet, SKL, SCB:s nationalräkenskaper, några AP-fonder m.m.

Budgetunderlaget görs i februari. Anslagsprognoserna kan ses som uppföljningar av budgetunderlaget och de görs normalt i början av maj, månadsskiftet juli/augusti, slutet av oktober och i januari. Januariprognoserna redovisas dock inte i databasen eftersom prognoserna i januari och budgetunderlagsprognosen i februari oftast bara skiljer sig åt marginellt eller inte alls.

34 Tak och tröskel

Kort beskrivning

Avgiftstaket är den högsta inkomst som utgör underlag för allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift. Det är också en gräns för den andel av ålderspensionsavgiften (dvs. arbetsgivaravgift och egenavgift) som förs till ålderspensionssystemet. Avgifter däröver förs till statsbudgeten. Avgiftstaket beräknas som Intjänandetaket (dvs. 7,5 inkomstbasbelopp) dividerat med 0,93 vilket avrundas uppåt till 8,07 inkomstbasbelopp.

Intjänandetaket är den högsta inkomst som efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften (på 7 procent) ger pensionsrätt. Intjänandetaket är för närvarande 7,5 inkomstbasbelopp.

Tröskeln är den nedre inkomstgränsen för att pensionsrätt ska registreras. För den som har inkomster över "tröskeln" är alla förvärvsinkomster pensionsgrundande.

Med "tröskel andel" menas tröskeln uttryckt i prisbasbelopp

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151. Främst avsnitt 8 och 13 (i del 1).

Socialförsäkringsbalken (2010:110), främst 59 kapitlet

Den tidigare lagen om inkomstgrundad ålderspension (1998:674)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Lag (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Lag (1994:1744) om allmän pensionsavgift

När ATP-systemet infördes 1960 var den högsta möjliga pensionspoängen för ett år 6,5. De som hade en förvärvsinkomst på 7,5 prisbasbelopp eller mer fick 6,5 pensionspoäng registrerade. Det gjordes således ett avdrag på 1,0 prisbasbelopp när pensionspoängen registrerades. Detta "första" basbelopp komprimerades från folkpensioneringen. Intjänandetaket var således 7,5 prisbasbelopp.

År 1995 infördes ett så kallat förhöjt prisbasbelopp samtidigt som det egentliga prisbasbeloppet reducerades något. Det förhöjda prisbasbeloppet användes till att

beräkna pensionspoäng och därmed kom taket att bli 7,5 *förhöjda* prisbasbelopp från och med detta år.

År 1999 trädde det reformerade ålderspensionssystemet ikraft. Samtidigt infördes regeln att den allmänna pensionsavgiften (på 6,95 procent) inte skulle vara pensionsgrundande. Därmed blev det två tak, ett intjänadetak på 7,5 förhöjda prisbasbelopp och ett avgiftstak på 8,06 förhöjda prisbasbelopp.

År 2000 höjdes den allmänna pensionsavgiften till 7,0 procent. Avgiftstaket blev då (efter avrundning uppåt) 8,07 förhöjda prisbasbelopp.

År 2001 infördes inkomstbasbeloppet som det första året var lika med det förhöjda prisbasbeloppet. För åren därefter räknas inkomstbasbeloppet om med förändringen av inkomstindex. Från och med 2001 är avgiftstaket 8,07 inkomstbasbelopp och intjänandetaket 7,5 inkomstbasbelopp.

I det tidigare ATP-systemet var ett prisbasbelopp (från och med 1995 ett förhöjt prisbasbelopp) den lägsta inkomst som kunde ge pensionsrätt eftersom det första prisbasbeloppet komparerades från folkpensioneringen. I det reformerade pensionssystemet är alla förvärvsinkomster under taket i princip pensionsgrundande. Det finns dock en ”tröskel” som motsvarar grundavdraget i skattesystemet. En person vars pensionsgrundande inkomster understiger ”tröskeln” får ingen pensionsrätt registrerad. Tröskeln är för närvarande 0,423 prisbasbelopp.

35 Avgiftssatsen för allmän pensionsavgift fr.o.m. 1999

Kort beskrivning

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonden och bidrar därmed till att finansiera inkomstpension och tilläggspension.

Underlaget för den allmänna pensionsavgiften är i princip alla förvärvsinkomster under avgiftstaket samt sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och flera andra pensionsgrundande ersättningar.

Den allmänna pensionsavgiften är 7 procent av avgiftsunderlaget från och med år 2000 och betalas i samband med att inkomstskatten betalas. Den allmänna pensionsavgiften är dock avdragsgill mot inkomstskatt.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, t.ex. avsnitt 30 och 32 (i del 2)

Lag (1994:1744) om allmän pensionsavgift

Åren 1995 - 1997 var den allmänna pensionsavgiften 1,0 procent, år 1998 liksom 1999 var den 6,95 procent.

Mellan åren 1993 och 1997 fanns det också andra så kallade allmänna egenavgifter.

Avgiften för sjukförsäkring var 0,95 procent åren 1993 - 1994 samt 2,95, 3,95 och 4,95 procent för åren därefter.

År 1994 fanns det också en arbetslöshetsavgift på 1,0 procent.

36a Avgiftssatserna för arbetsgivaravgifter fr.o.m. 1999

Kort beskrivning

Från och med 1999 har avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifter varit relativt enhetlig även om procentsatserna har varierat.

Det finns 6 arbetsgivaravgifter (socialavgifter) med olika ändamål. Till detta kommer den allmänna löneavgiften som är en ren skatt men som i övrigt fungerar som en arbetsgivaravgift. Jämför också särskild löneskatt på förvärvsinkomster och särskild löneskatt på pensionskostnader som i vissa avseenden också fungerar som arbetsgivaravgifter.

Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip anställdas förvärvsinkomster, dvs. löner, arvoden, förmåner och andra ersättningar för arbete. Underlag för ungdomar och personer över 64 år redovisas separat av företagen eftersom särskilda regler gäller för dem. Det kan också finnas andra "specialfall" som redovisas separat.

Arbetsgivaravgifter för en månad betalas normalt av arbetsgivarna månaden efter.

Skatteverket är uppbördsmyndighet för arbetsgivaravgifterna men det är Försäkringskassan som fördelar avgifter på de olika ändamålen, till exempel ålderspension och sjukförsäkring.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 och 32 (i del 2).

Socialavgiftslag (2000:980)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Lag (1994:1920) om allmän löneavgift

Lag (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980)

År 1999 gjordes avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifterna om i samband med reformeringen av ålderspensionssystemet. Därefter finns 6 socialavgifter, för

ålderspension, efterlevandepension, sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och dessutom en arbetsmarknadsavgift. Därutöver finns den allmänna löneavgiften som fungerar som en arbetsgivaravgift och brukar räknas med trots att den avgiften inte har något redovisat ändamål i lagen. Den kan betraktas som en ren skatt.

Särskild löneskatt på förvärvsinkomster och särskild löneskatt på pensionskostnader brukar inte räknas som arbetsgivaravgifter trots att även de fungerar som arbetsgivaravgifter i flera avseenden. De har dock helt andra avgiftsunderlag än övriga avgifter.

Det är endast ålderspensionsavgiften som (till stor del) fonderas. Övriga avgifter förs till statsbudgeten utan direkt koppling till de förmåner som de ska finansiera enligt lagen om fördelning av socialavgifter. Alla arbetsgivaravgifter utom ålderspensionsavgiften kan därför betraktas som skatter.

Även en mindre del av ålderspensionsavgiften kan betraktas som skatt. Ålderspensionsavgiften fördelas mellan AP-fonderna (inkomstpensionssystemet), premiepensionssystemet och statsbudgeten. Den del som förs till statsbudgeten avser löner över avgiftstaket. Den genererar inte någon pensionsrätt. Denna del av ålderspensionsavgiften kan således betraktas som en skatt.

Den andel av ålderspensionsavgiften som ett visst år ska föras till AP-fonderna, premiepensionssystemet respektive statsbudgeten beräknas preliminärt av Pensionsmyndigheten i september året innan. Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet har fått avgifter som motsvarar intjänande premiepensionsrättigheter för året och statsbudgeten får avgifter som motsvarar inkomster över avgiftstaket. Övriga avgifter förs till AP-fonderna.

För ungdomar har arbetsgivare vissa år betalat reducerad avgift. Åldersgränserna för detta och reduceringens storlek har varierat. För personer över 65 år betalas numer bara ålderspensionsavgift. Företag inom vissa näringsgrenar inom Norrlands inland och en del andra kommuner har i stor utsträckning en reducerad avgift med 10 procent av avgiftsunderlaget. Även andra reduceringar av avgiften har förekommit vissa år. Specialregler för arbetsgivaravgifter finns för ambassadpersonal, i vissa konventioner för utsändningsfall m.m.

Utöver avgifterna i tabellen fanns också till och med år 2000 en sjömanspensionsavgift på 1,2 procent. Den betalades dock bara av redare och var således ingen generell arbetsgivaravgift. För redarna reducerades i gengäld några av de andra avgifterna.

Observera att det också finns en statlig ålderspensionsavgift som motsvarar ålderspensionsavgiften för pensionsgrundande ersättningar. Den statliga ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. För så kallade pensionsgrundande belopp och för sjuk- och aktivitetsersättning är den dock 18,5 procent. Exempel på pensionsgrundande ersättningar är sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. Exempel på pensionsgrundande belopp är pensionsrätt för barnår och pensionsrätt för studier. Se lag (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift och Socialförsäkringsbalken, kapitel 59 och 60.

År 2005 och 2006 fanns en särskild sjukförsäkringsavgift. Underlaget för denna var hel sjukpenning som betalats ut för anställda i ett företag. Avgiften var 15 procent av underlaget.

36b Avgiftssatser för egenavgifter från och med 1999

Kort beskrivning

Egenavgifter betalas av egenföretagare och uppdragstagare, dvs. personer med förvärvsinkomster som inte är anställda.

Från och med 1999 har avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifter och egenavgifter varit relativt enhetlig även om procentsatserna har varierat.

Det finns 6 egenavgifter med olika ändamål. Till detta kommer den allmänna löneavgiften som är en ren skatt men som i övrigt fungerar som en egenavgift. Det finns från och med 1999 samma egenavgifter som arbetsgivaravgifter men procentsatserna kan vara andra.

Underlaget för egenavgifter är i princip egenföretagarens eller uppdragstagarens förvärvsinkomster. För ungdomar, personer över 64 år och vissa företag i Norrlands inland m.m. gäller särskilda regler.

Egenavgifter betalas i samband med att inkomstskatt betalas.

Skatteverket är uppbördsmyndighet för egenavgifterna men det är Försäkringskassan som fördelar avgifterna på de olika ändamålen, till exempel ålderspension och sjukförsäkring.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 och 32 (i del 2).

Socialavgiftslag (2000:980)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Lag (1994:1920) om allmän löneavgift

Lag (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980)

År 1999 gjordes avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna om i samband med reformeringen av ålderspensionssystemet. Därefter finns 6 socialavgifter, för ålderspension, efterlevandepension, sjukförsäkringen, föräldra-

försäkringen, arbetsskadeförsäkringen och dessutom en arbetsmarknadsavgift. Därutöver finns den allmänna löneavgiften som fungerar som en arbetsgivaravgift respektive egenavgift och brukar räknas med trots att den avgiften inte har något redovisat ändamål i lagen. Den kan betraktas som en ren skatt.

En egenföretagare kan välja mellan olika karensalternativ inom sjukförsäkringen och därmed få lägre sjukförsäkringsavgift. Procentsatserna för de olika karensalternativen förändras i stort sett varje år. Reglerna för vilka karensalternativ som finns har också varierat.

Den som har haft hel allmän ålderspension hela året före taxeringsåret eller hel sjukersättning eller aktivitetsersättning en del av året ska bara betala ålderspensionsavgift.

Egenavgifter betalas i samband med att inkomstskatt betalas. De redovisas inte på statsbudgeten som sjukförsäkringsavgift och föräldraförsäkringsavgift etc. förrän i februari två år efter det år som de avser (året efter taxeringsåret). Ett undantag för detta är ålderspensionsavgiften. Ålderspensionssystemet får ”förskott” på egenavgiften enligt en särskild regel. Se 12 § i lagen om fördelning av socialavgifter. Procentsatsen för detta förskott har ändrats vid några tillfällen, senast 2012 från 8,6 procent till 10,3 procent. En avstämning av egenavgiften till ålderspension görs i februari två år efter det år som avses i samband med att de andra egenavgifterna redovisas.

Underlaget för egenavgifter är förvärvsinkomster för egenföretagare och uppdragstagare. Den som har ett aktiebolag betalar inga egenavgifter utan istället arbetsgivaravgifter.

Se vidare dokumentationen om arbetsgivaravgifter vad gäller avdrag, preliminär fördelning och avstämning.

37a Preliminär fördelning av ålderspensionsavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift)

Kort beskrivning

Den arbetsgivaravgift och egenavgift som avser ålderspension (ålderspensionsavgiften) fördelas först preliminärt mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för året och statsbudgeten får avgifter som motsvarar inkomster över avgiftstaket. Övriga avgifter förs till AP-fonderna för finansiering av inkomstpension och tilläggspension.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 (i del 2).

Socialavgiftslag (2000:980)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Förordning (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Ny förordning (SFS) varje höst om fastställande av andelar för fördelning av ålderspensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter under nästkommande år

Den arbetsgivaravgift och egenavgift som avser ålderspension (ålderspensionsavgiften) ska finansiera inkomstpension, tilläggspension och premiepension. Den del av avgiften som inte genererar någon pensionsrätt (avgifter över det så kallade avgiftstaket) ska dock föras till statsbudgeten och kan betraktas som en skatt.

I september varje år beräknar Pensionsmyndigheten hur ålderspensionsavgiften för året efter preliminärt bör fördelas mellan AP-fonderna (för finansiering av inkomstpension och tilläggspension), premiepensionssystemet och statsbudgeten.

Regeringen fastställer i en förordning hur den preliminära fördelningen ska vara. Beslutet publiceras i Svensk författningssamling (SFS). För närvarande brukar ungefär 69 procent av avgifterna föras till AP-fonderna, lite drygt 20 procent till premiepensionssystemet och 10 – 11 procent till statsbudgeten.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för året och statsbudgeten får avgifter som motsvarar inkomster över avgiftstaket. Övriga avgifter hamnar hos AP-fonderna.

37b Preliminär fördelning av den statliga ålderspensionsavgiften

Kort beskrivning

Den statliga ålderspensionsavgiften fördelas först preliminärt mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för pensionsgrundande ersättningar och pensionsgrundande belopp. Resten av den statliga ålderspensionsavgiften förs till AP-fonderna för delfinansiering av inkomstpension och tilläggspension.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 och 31 (i del 2).

Lag (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Förordning (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Ny förordning (SFS) varje höst om fastställande av andelar för fördelning av ålderspensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter under nästkommande år

Den statliga ålderspensionsavgiften ska i princip finansiera pensionsrättigheter för inkomstpension, tilläggspension och premiepension till den del pensionsrättigheterna baseras på pensionsgrundande ersättningar eller pensionsgrundande belopp. Exempel på pensionsgrundande ersättningar är sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. Exempel på pensionsgrundande belopp är pensionsrätt för studier och pensionsrätt för barnår.

I september varje år beräknar Pensionsmyndigheten hur den statliga ålderspensionsavgiften preliminärt bör fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet för året efter. Regeringen fastställer i en förordning hur den preliminära fördelningen ska vara. Beslutet publiceras i Svensk författningssamling (SFS). För närvarande brukar ungefär 86 procent av avgifterna föras till AP-fonderna och 14 procent till premiepensionssystemet.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för pensionsgrundande ersättningar och pensionsgrundande belopp. Därmed överförs ett belopp mellan premiepensionssystemet och AP-fonderna, åt ena eller andra hållet.

38a Omföringsbelopp avseende ålderspensionsavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift)

Kort beskrivning

Den arbetsgivaravgift och egenavgift som avser ålderspension (ålderspensionsavgiften) fördelas först preliminärt mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för året och statsbudgeten får avgifter som motsvarar inkomster över avgiftstaket. Övriga avgifter ska föras till AP-fonderna för finansiering av inkomstpension och tilläggspension. Avstämningen medför att belopp överförs mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statsbudgeten.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 (i del 2).

Socialavgiftslag (2000:980)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Förordning (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Den arbetsgivaravgift och egenavgift som avser ålderspension (ålderspensionsavgiften) ska finansiera inkomstpension, tilläggspension och premiepension. Den del av avgiften som inte genererar någon pensionsrätt (avgifter över det så kallade avgiftstaket) ska dock föras till statsbudgeten och kan betraktas som en skatt.

I september varje år beräknar Pensionsmyndigheten hur ålderspensionsavgiften för året efter preliminärt bör fördelas mellan AP-fonderna (för finansiering av inkomstpension och tilläggspension), premiepensionssystemet och statsbudgeten.

Regeringen fastställer i en förordning hur den preliminära fördelningen ska vara. Beslutet publiceras i Svensk författningssamling (SFS). För närvarande brukar ungefär 69 procent av avgifterna föras till AP-fonderna, lite drygt 20 procent till premiepensionssystemet och 10 – 11 procent till statsbudgeten.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter och statsbudgeten får avgifter som motsvarar inkomster över avgiftstaket. Detta medför att belopp omförs mellan statsbudgeten, premiepensionssystemet och AP-fonderna. Beloppen är uppräknade med ränta.

38b Omföringsbelopp avseende den statliga ålderspensionsavgiften

Kort beskrivning

Den statliga ålderspensionsavgiften fördelas först preliminärt mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för pensionsgrundande ersättningar och pensionsgrundande belopp. Resten av den statliga ålderspensionsavgiften förs till AP-fonderna för delfinansiering av inkomstpension och tilläggspension. Därmed överförs ett belopp mellan premiepensionssystemet och AP-fonderna.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 och 31 (i del 2).

Lag (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Förordning (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Den statliga ålderspensionsavgiften ska i princip finansiera pensionsrättigheter för inkomstpension, tilläggspension och premiepension till den del pensionsrättigheterna baseras på pensionsgrundande ersättningar eller pensionsgrundande belopp. Exempel på pensionsgrundande ersättningar är sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsersättning. Exempel på pensionsgrundande belopp är pensionsrätt för studier och pensionsrätt för barnår.

I september varje år beräknar Pensionsmyndigheten hur den statliga ålderspensionsavgiften preliminärt bör fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet för året efter. Regeringen fastställer i en förordning hur den preliminära fördelningen ska vara. Beslutet publiceras i Svensk författningssamling (SFS). För närvarande brukar ungefär 86 procent av avgifterna föras till AP-fonderna och 14 procent till premiepensionssystemet.

Under våren två år efter det år som avses görs en avstämning där det säkerställs att premiepensionssystemet får avgifter som motsvarar intjänade premiepensionsrättigheter för pensionsgrundande ersättningar och pensionsgrundande belopp. Det medför att ett belopp överförs från AP-fonderna till premiepensionssystemet eller

åt andra hållet. Det belopp som överförs är skillnaden mellan det belopp som premiepensionssystemet har fått preliminärt och det belopp som avser premiepensionsrätt för pensionsgrundande ersättningar och pensionsgrundande belopp. Beloppet räknas upp med ränta.

39a Avgiftssatser för arbetsgivaravgifter 1988 - 1998

Kort beskrivning

Före 1999 fanns det fler arbetsgivaravgifter än för närvarande och både antalet avgifter och procentsatserna kunde variera mellan åren.

Underlaget för arbetsgivaravgifter är i princip anställdas förvärvsinkomster, dvs. löner, arvoden, förmåner och andra ersättningar för arbete. Arbetsgivaravgifter för en månad betalas normalt av arbetsgivarna månaden efter.

Skatteverket är sedan mitten av 1980-talet uppbördsmyndighet för arbetsgivaravgifterna men det är numer Försäkringskassan (tidigare Riksförsäkringsverket) som fördelar avgifter på de olika ändamålen, till exempel ålderspension och sjukförsäkring.

Viktiga dokument

Lag (1962:381) om allmän försäkring, 19 kapitlet

Lag (1981:691, omtryckt 1989:633) om socialavgifter

Lag (1994:1920) om allmän löneavgift

Lag (1989:484) om arbetsmiljöavgift

År 1999 gjordes avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifterna om i samband med reformeringen av ålderspensionssystemet. Från och med 1999 finns 7 arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift, dessförinnan var antalet mellan 9 och 12, olika för olika år.

De flesta arbetsgivaravgifterna redovisades på statsbudgeten utan direkt koppling till de förmåner som de skulle finansiera. Därmed kan de betraktas som skatter.

ATP-avgiften fördes dock till AP-fonden. Det fanns också fonder för delpensioneringen och arbetsskadeförsäkringen dit motsvarande avgifter fördes. De två fonderna avskaffades mot slutet av 1990-talet.

Det har också funnits så kallade fonder för sjukförsäkringen och folkpensioneringen men i praktiken hade de ingen koppling till motsvarande arbetsgivaravgift, åtminstone inte under den här redovisade perioden. Det har också

funnits en arbetsmiljöfond, dit delar av arbetarskyddsavgiften fördes, en lönegarantifond och en arbetslivsfond för den temporära arbetsmiljöavgiften.

Utöver avgifterna i tabellen fanns också en sjömanspensionsavgift på 1,2 procent. Den betalades dock bara av redare och var således ingen generell arbetsgivaravgift. För redarna reducerades i gengäld några av de andra avgifterna.

39b Avgiftssatser för egenavgifter 1988 – 1998

Kort beskrivning

Egenavgifter betalas av egenföretagare och uppdragstagare, dvs. personer med förvärvsinkomster som inte är anställda.

Före 1999 fanns det färre egenavgifter än arbetsgivaravgifter.

Underlaget för egenavgifter är i princip egenföretagarens eller uppdragstagarens förvärvsinkomster. Egenavgifter betalas i samband med att inkomstskatt betalas.

Skatteverket är sedan mitten av 1980-talet uppbördsmyndighet för arbetsgivaravgifter och egenavgifter men det är numer Försäkringskassan (tidigare Riksförsäkringsverket) som fördelar avgifter på de olika ändamålen, till exempel ålderspension och sjukförsäkring.

Viktiga dokument

Lag (1962:381) om allmän försäkring, 19 kapitlet

Lag (1981:691, omtryckt 1989:633) om socialavgifter

Lag (1994:1920) om allmän löneavgift

År 1999 gjordes avgiftsstrukturen för arbetsgivaravgifter och egenavgifter om i samband med reformeringen av ålderspensionssystemet. Från och med 1999 finns 7 arbetsgivaravgifter och egenavgifter inklusive allmän löneavgift. Även under åren 1996 – 1998 fanns det 7 egenavgifter, dessförinnan var antalet mellan 6 och 8, färre än antalet arbetsgivaravgifter. För många egenavgifter har procentsatserna varit andra än för motsvarande arbetsgivaravgift.

Vad gäller fondering och redovisning, se dokumentationerna för arbetsgivaravgifter och dokumentationen för egenavgifter från och med 1999.

Observera att det under perioden 1993 – 1998 också fanns så kallade allmänna egenavgifter. De allmänna egenavgifterna betalades av alla med förvärvsinkomster och ska inte förväxlas med de egenavgifter som bara betalas av egenföretagare och uppdragstagare. Begreppet allmän egenavgift används inte längre men en allmän egenavgift finns ändå kvar, nämligen den allmänna pensionsavgiften. Den var 6,95 procent även 1999 och är därefter 7,0 procent, jämför tabellen nedan.

Allmänna egenavgifter 1993 - 1998.

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Sjukförsäkring	0,95	0,95	2,95	3,95	4,95	–
Pension	–	–	1,00	1,00	1,00	6,95
Arbetslöshet	–	1,00	–	–	–	–
Summa	0,95	1,95	3,95	4,95	5,95	6,95

47 AP-fonderna marknadsvärde

Kort beskrivning

Det finns för närvarande fem AP-fonder inom inkomstpensionssystemet, Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fonden. Den Sjunde AP-fonden tillhör premiepensionssystemet och ingår inte i denna redovisning.

AP-fond 1 – 4 får varje månad en fjärdedel var av de avgifter som ska föras till inkomstpensionssystemet för finansiering av inkomstpension och tilläggspension. Varje månad betalar de också en fjärdedel var av dessa pensioner och dessutom en fjärdedel var av inkomstpensionssystemets administrationskostnader (kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.m.).

AP-fondernas fondkapital (inkl. Sjätte AP-fonden) påverkar balanstalet.

Viktiga dokument

Propositionen om ålderspensionssystemet: Prop. 1997/98:151, främst avsnitt 30 – 32 (i del 2).

Lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder

Lag (2000:193) om Sjätte AP-fonden

Socialavgiftslag (2000:980)

Lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter

Lag (1994:1744) om allmän pensionsavgift

Lag (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift

Socialförsäkringsbalk (2010:110), t.ex. kapitel 58.

Med AP-fonder menas här de AP-fonder som ingår i inkomstpensionssystemet.

ATP-systemet ersattes 1999 av det reformerade ålderspensionssystemet. Därmed fick AP-fonderna en ändrad funktion. Tidigare finansierade de ATP-pension avseende ålderspension, förtidspension/sjukbidrag och efterlevandepension. Numer finansierar de inkomstpension och tilläggspension, dvs. inkomstgrundad ålderspension exklusive premiepension.

AP-fondernas fondkapital räknas med bland inkomstpensionssystemets tillgångar när balanstalet beräknas. Från och med 2010 års balanstal är det ett treårigt

medelvärde av fondkapitalet 31 december som ingår i balanstalet men det har beslutats att man ska återgå till de regler som gällde före 2010 i detta avseende från och med balanstalet för 2017. Det innebär att fondkapitalet den 31/12 ett visst år ingår i det balanstal som avser två år senare.

AP-fonderna placerar merparten av sina tillgångar i aktier, dock högst 70 procent. Obligationer utgör också en stor del av placeringarna.

En mer omfattande tabell över AP-fondernas inkomster, utgifter och fondkapital finns här:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/4453.html>

Se även de enskilda AP-fondernas årsredovisningar som finns på deras hemsidor:

<http://www.ap1.se>

<http://www.ap2.se>

<http://www.ap3.se>

<http://www.ap4.se>

<http://www.apfond6.se>

54 ränta i den tillfälliga förvaltningen

Kort beskrivning

Inbetalda pensionsavgifter förs över från den så kallade tillfälliga förvaltningen (TF) till premiepensionsspararnas konton i december varje år. I samband med detta tilldelas pensionssparare en ränta, TF-räntan.

Viktiga dokument

Den ränta som ska användas när premiepensionsrätterna har beräknats anges i Lag (1998:674) om Inkomstgrundad ålderspension, 8 kapitlet, 1§

Beräkning av TF-räntan

För att beräkna räntan på förvaltad kapital i den tillfälliga förvaltningen för ett specifikt inkomstår, behövs en beräkning av totalt förvaltad kapital, totalt inbetalda medel, prognos av framtida inbetalningar av pensionsrätter för det aktuella året. Därutöver görs en reservering för prognosfel.

Summa förvaltade och inbetalda medel

Inför placering av nya pensionsrätter i december varje år måste en uppskattning av de förvaltade medlen för varje inkomstår inklusive upplupen ränta beräknas till och med aktuellt placeringsdatum.

Detta sker genom att Kammarkollegiet lämnar en prognos på förvaltad marknadsvärde per placeringsdatumet¹. Till detta belopp adderas behållning på Pensionsmyndighetens TF-konto hos Riksgäldskontoret inklusive upplupen ränta per senast känt datum. En prognos av ränta fram till faktiskt placeringsdatum läggs därefter till. Till detta belopp ska läggas en prognos av de egenavgifter som inbetalas från Försäkringskassan (FK) i februari året efter placeringen. Detta ger sammantaget summan förvaltade medel för aktuellt inkomstår vid dagen för placering av pensionsrätter.

För att beräkna totalt inbetalda medel från FK för aktuell årskull behöver Pensionsmyndigheten få uppgift från Kammarkollegiet om inbetalda medel baserat på senast känt datum, som stämts av med Pensionsmyndighetens huvudbok. Till beloppet totalt inbetalda medel för årskullen adderas prognosen på inbetalda egenavgifter.

¹ Placeringsdatumet är det datum då portföljen frigörs från Kammarkollegiet och överförs till Pensionsmyndigheten.

Beräkning av TF-ränta

För att beräkna TF-räntan måste två hänsyn tas; till personer som får pensionsrätter för första gången (internt även kallade nyma pensionssparare) och eventuella prognosfel.

Skillnaden mellan förvaltade och inbetalda medel representerar avkastningen för aktuellt inkomstår. TF-räntan beräknas genom att dividera denna skillnad med summan av de totalt inbetalda medlen (inklusive prognos för egenavgifterna). Denna ränta representerar (i ett första steg) TF-räntan för nya pensionsrätter för befintliga sparare, efter att beloppet hänförande till nya pensionssparare har tagits bort (se nedan).

Nya pensionssparare

När nya pensionssparare tilldelas pensionsrätter kommer dessa att välja fonder vid ett senare tillfälle än placeringsdatumet. Dessa ska därför tillföras extra ränta från dagen för placering av pensionsrätter tills dessa medel placeras. En separat skattning förs därför för denna individdel.

Pensionsmyndighetens chefsaktuarie levererar en prognos för hur stort belopp de nya pensionsspararna beräknas stå för. Någon exakt uppgift finns inte vid beräkningstillfället. Räntan för nya pensionssparare beräknas genom att uppskatta genomsnittligt antal dagar som dessa medel kommer att ligga på Pensionsmyndighetens TF-konto och därefter prognostiseras avistaräntan på kontot för denna tid. Denna ränta ska därefter tillföras TF-räntan för aktuell årskull, vilket därmed ger (*i ett första steg*) TF-räntan för nya pensionssparare.

Reserv för prognosfel (stresstest)

Om prognosen av de nya pensionsspararnas behållning och/eller prognosen över egenavgifterna slår fel, finns en risk för att Pensionsmyndigheten kommer att betala ut mer kapital än vad som faktiskt skulle ha tilldelats. För att minska denna risk har Pensionsmyndigheten valt att införa en säkerhetsmarginal som ska vara minst så stor att den täcker dessa två risker.

Säkerhetsmarginalen för nya pensionssparare och egenavgifter beräknas genom att först multiplicera prognosbeloppet med 15 procent. Dessa säkerhetsmarginaler utökas därefter ytterligare med 20 % vardera. TF-räntan sätts därefter så att säkerhetsmarginalen täcker reserven för prognosfel.

För nya sparare beräknas ytterligare TF-ränta för att kompensera för de dagar pensionsspararnas pensionsrätter ligger oplacerade. De nya pensionsspararnas pensionsrätter ligger kvar och förräntas på Pensionsmyndighetens TF-konto hos Riksgäldskontoret innan de placeras.

Reserv för administrativa kostnader

Utrymme måste även tas för administrativa kostnader. Pensionsmyndighetens lönekostnader för årskullens förvaltning ska belasta kalkylen. Även kostnader som faktureras eller debiteras i början av nästa år, som kostnad för Kammarkollegiets förvaltning för fjärde kvartalet, avgifter för vissa Riksgäldskonton och depåavgift ska reserveras i kalkylen.

Hantering av eventuellt överskott

Eventuellt överskott som kan uppstå till följd av säkerhetsmarginalen kommer att kvarstå på TF-kontot under året till dess nästa års ränteberäkning görs. Då kommer beloppet att betraktas som avkastning. Någon successiv uppbyggnad av avkastning på pensionsrätter kommer därför inte att uppstå.

57 Avkastningsränta i premiepensionens traditionella försäkring

När man börjar ta ut sin premiepension kan man välja att ligga kvar i fondförsäkring eller att gå över till traditionell försäkring. Ett val av traditionell försäkring innebär bland annat att man överlåter förvaltningen av premiepensionskapitalet till Pensionsmyndigheten via Kammarkollegiet, istället för att välja fonder själv. Om man gjort det valet är sedan maj år 2023 *avkastningsräntan* den avkastning man får på sitt premiepensionskonto. Denna avkastningsränta är samma för alla som har traditionell försäkring och bestäms varje månad och är samma som tillgångsportföljens avkastning. Innan maj 2023 användas en s.k. återbäringsränta för att skriva fram värdet på de försäkrades konton i traditionell försäkring. Denna återbäringsränta ändras mer sällan och följde inte med tillgångsvärdenas rörelser fullt ut varje månad utan hade en dämpande funktion vilket gjorde att värdena på de försäkrades konton kunde skilja från värderingen av tillgångarna.

58-63 Åldersgränser i pensionssystemet

Det går tidigast att få rätt till garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd från och med den s.k. *riktåldern*. Riktåldern höjs succesivt och blir högre för senare årskullar p.g.a. längre förväntad livslängd.

Från år 2020 fram till och med år 2025 var regelverket för riktålder under infasning. Från år 2026 gäller den första fastställda riktåldern på 67 år. Den lägsta uttagsåldern för inkomstpension och premiepension är 3 år innan, därmed blir det 64 år vid start år 2026. För varje höjning av riktålder finns det övergångsregler som gör att den tidigaste uttagsåldern för inkomstpension och premiepension är fyra år innan riktåldern. Reglerna för riktåldern finns i Socialförsäkringsbalken avd. A. 10 §. Tidigare var gränserna 61 år och 65 år för tidigaste ålder för uttag av inkomstpension och premiepensionen respektive tidigaste ålder för uttag av garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Bland beräkningsfaktorerna finns följande åldersgränser lagrade:

- Den lägsta möjliga uttagsåldern för inkomstpension och premiepension. Denna kallas *uttagsålder* i tabellerna.
- Den lägsta uttagsåldern för att få grundskydd såsom garantipension och bostadstillägg. Denna kallas *grundskyddsålder* i tabellerna.

Om data

Värdena är lagrade i som sex stycken beräkningsfaktorer:

58 åldersgr kalenderår fastst

59 åldersgr kalenderår progn

60 uttagsåld födelseår fastst

61 grundskyddsåld födår fastst

62 uttagsåld födår progn

63 grundskyddsåld födår progn

Anledningen till att dom är sex till antalet beror på att data är uppdelat i tre dimensioner

- Tabeller som innehåller fastställda värden har *fastst* i namnet. Tabeller som innehåller prognoser av värden har *progn* i namnet.

- Tabeller som innehåller värden utifrån födelseår innehåller *födelseår* eller *födår* i namnet. Tabeller som innehåller värden utifrån kalenderår innehåller också ”kalenderår” i namnet.
- I tabellerna som avser kalenderår gick det att lägga både den lägsta uttagsåldern och den andra åldersgränsen (grundskyddsåldern) i samma tabell. För tabellerna uppdelade på födelseår gick inte detta och därför ligger dessa två åldersgränser i två olika tabeller vardera för fastställda värden respektive prognos

Kalenderår vs födelseår

I de flesta fall när man ska göra analyser är det antagligen enklast att utgå ifrån tabellerna 60–63 som är uppdelat på födelseår. Det gör att man för ett specifikt fall med en person eller kohort kan koppla på information om åldersgräns. De fall där man vill använda data uppdelat på kalenderår istället skulle kunna vara där man vill jämföra hur snabbt olika åldersgränser införs i olika pensionssystem eller om man vill använda den riktåldern som inte är avrundad eftersom den bara finns i tabellerna uppdelade på kalenderår.

Information utöver åldersgränserna

Utöver information om själva åldersgränserna finns också annan information som gör att man kan granska hur beräkningen är gjord, vilka livslängdstabeller som använts o.s.v.